Иқтибос аз Протоколи №5
ҷаласаи шуъбаи ҳуқуқи хусусии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон

30 июни соли 2023 ш.Душанбе

Иштирок доштанд:
Абдуҷалилов А. – н.и.ҳ., мудири шуъба
Маҳмудзода М.А. – академик, д.и.ҳ. профессор, сарходими илмӣ
Раҳимзода М.З. – узви вобастаи АМИТ, д.и.ҳ., профессор
Ғаюрзода Ш.К. – д.и.ҳ., профессор
Шонасридинов Н. – н.и.ҳ.
Раҳимова К. – лаборант

Раисикунанда Абдуҷалилов А. – н.и.х., мудири шуъбаи ҳуқуқи хусусии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон ҷаласаро кушода эълон намуд, ки дар рӯзнома ҷаласа баррасии дисссертатсияи Диссертатсия дар мавзӯи "Созишномаи арбитражӣ: масъалаҳои назария ва таҷриба" барои муҳокима пешниҳод шудааст. Агар дигар пешниҳодҳо набошад, таклиф ҳаст, ки рӯзнома бо ҳамин мазмун тасдиқ карда шавад. Рӯзнома якдилона тасдиқ карда шуд.

РӮЗНОМАИ МАҶЛИС:

Баррасии диссертатсияи Абдуллозода Зебонисо Файзулло дар мавзӯи "Созишномаи арбитражӣ: масъалаҳои назария ва таҷриба" барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи гражданӣ, ҳуқуқи соҳибкорӣ, ҳуқуқи оилавӣ, ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ.

Раисикунанда: Рисолаи диссертатсионии Абдуллозода Зебонисо Файзулло дар мавзӯи "Созишномаи арбитражӣ: масъалаҳои назария ва таҷриба" якчанд маротиба дар ҷаласаи шуъбаи ҳуқуқи хусусии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон муҳокима карда шудааast, ки дар онҳо қайд карда шудааст, ки диссертатсияи пешниҳодгардида дуруст тартиб дода шуда, мазмуни он ба ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи гражданӣ, ҳуқуқи соҳибкорӣ, ҳуқуқи оилавӣ, ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ мутобиқат менамояд.

Роҳбари илмиаш – Бобоҷонзода Исрофил Ҳусейн доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, дотсент, дар вазифаи мудири шуъбаи масоили назариявии давлат ва ҳуқуқи муосири Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, фаъолият менамояд.

Раисикунанда: барои баён намудани муҳтавои асосии диссертатсия ба унвонҷӯ сухан дода мешавад. Ба Шумо 15 дақиқа барои баён намудани муҳтавои асосии диссертатсия дода мешавад.

Диссертант Абдуллозода Зебонисо Файзулло: Ташаккури зиёд! Муҳтарам раисикунанда, муҳтарам устодон!

Ба диққати Шумоён муҳтавои диссертатсия барои барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи гражданӣ, ҳуқуқи соҳибкорӣ, ҳуқуқи оилавӣ, ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ дар мавзӯи "Созишномаи арбитражӣ: масъалаҳои назария ва таҷриба" пешниҳод карда мешавад.

Мубрамии мавзуи таҳқиқот. Қабули Конститутсияи даврони соҳибистиқлолии кишвар 6 ноябри соли 1994 ҳамчун ҳуҷҷати дорои эътибори олии ҳуқуқӣ Ҷумҳурии Тоҷикистонро давлати соҳибихтиёр, демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ, ягона ва иҷтимоӣ эълон намуд ва самтҳои нави рушди ҷомеаро муайян кард. Арзиши олӣ эътироф намудани инсон, ҳуқуқ ва озодиҳои ӯ, инкишофи ҳаёти ҷамъиятӣ дар асоси гуногунандешии сиёсӣ, ҷонибдорӣ аз принсипи тақсимоти ҳокимияти давлатӣ, кафолати фаъолияти озоди иқтисодӣ ва соҳибкорӣ, инчунин эътирофи гуногуншаклии моликият, махсусан моликияти хусусӣ аз ҷумлаи пешравиҳо мебошанд, ки заминаи рушди сифатан нави давлат ва ҷомеа гардиданд. Ба Созмони Умумиҷаҳонии Савдо пазируфтани Тоҷикистон соли 2012 дар муносибатҳои байналмилалии Ҷумҳурии Тоҷикистон саҳифаи наверо боз намуд. Яке аз шартҳои ворид шудан ба ин созмон ин таъсис додани Арбитражи байналмилалии тиҷоратии Тоҷикистон буд, ки он баҳсҳои тиҷоратии байналмилалиро ҳамчун мақоми ғайридавлатӣ баррасӣ намояд. Бо дарназардошти ин 18 марти соли 2015 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи арбитражи байналмилалии тиҷоратӣ» (минбаъд - Қонуни ҶТ АБТ) қабул гардида, худи ҳамон сол дар назди Палатаи савдо ва саноати ҶТ Арбитражи байналмилалии тиҷоратии Тоҷикистон таъсис дода шуд.

Дар Қонуни ҶТ АБТ муқарраротҳое пешбинӣ гардидаанд, ки онҳо зарурати мутобиқ намудани Кодекси мурофиавии иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд – КМИ ҶТ)-ро ба меъёрҳои Қонуни ҶТ АБТ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ ба миён овард. Аз ҷумла, боби 9 Қонуни ҶТ АБТ ваколатҳои бекор кардани қарорҳои арбитражи байналмилалии тиҷоратиро дар баъзе ҳолатҳо ба салоҳияти судҳои иқтисодии ҶТ вогузор намудааст. Ғайр аз ин, бо мақсади ба роҳ мондани таҷрибаи ҳуқуқтатбиқнамоии ягона, судҳои иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистонро

зарур аст, ки механизмҳои ҳуқуқии эътироф ва иҷрои ҳалномаҳои арбитражии дар ҳудуди ҶТ ва ё давлатҳои хориҷӣ қабулшударо дошта бошанд (боби 28 КМИ ҶТ). Ин муқаррароти КМИ ҶТ ба меъёрҳои Конвенсия оид ба эътироф ва мавриди иҷро қарор додани қарорҳои арбитражи хориҷӣ аз 10 июни соли 1958 (Конвенсияи Ню-Йорк) асос мееёбанд. Аз ин рӯ, зарур аст, ки таҷрибаи амалисозии муқаррароти Конвенсия дар ҶТ ва берун аз он мавриди таҳлил қарор дода шавад.

Бо мақсади таъмини иҷрои сархати шашуми банди 54 Консепсияи сиёсати ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2028, ки бо фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 6 феврали соли 2018, таҳти №1005, тасдиқ карда шудааст ва мутобиқ намудани қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи арбитражи байналмилалии тиҷоратӣ ба санадҳои байналмилалӣ оид ба арбитражи байналмилалии тиҷоратӣ, муайян намудани асосҳои назариявӣ ва амалии татбиқи санадҳои зикргардида, гузаронидани чунин таҳқиқот саривақтӣ ва ба мақсад мувофиқ мебошад.

Илова бар ин, рушди қонунгузории миллӣ, аз ҷумла дар асоси муқаррароти Қонуни намунавии ЮНСИТРАЛ, ки он аз ҷониби беш аз 90 кишвар пазируфта шудааст, қабул шудани қонунҳои миллӣ, аз моҳияти универсалии ҳуқуқии созишномаи арбитражӣ ҳамчун як институти мустақили ҳуқуқи шартномавӣ дарак медиҳад. Дар баробари ин, фарқиятҳое, ки дар танзими ҳуқуқии созишномаи арбитражӣ дар кишварҳои дорои низоми ҳуқуқии умумӣ ва континенталӣ, аз ҷумла дар масъалаи ҳудуди мухторияти иродаи ҷонибҳо ҳангоми таҳияи созишномаи арбитражӣ, инчунин дар робита ба ҳадди дахолати судҳо ба мурофиаҳои арбитражӣ дида мешаванд, таҳлили амиқро тақозо мекунад.

Тибқи ин муқарраротҳо созишномаи арбитражӣ дар ҳалли баҳсҳо аз ҷониби арбитражҳои байналмилалии тиҷоратӣ нақши муҳимро мебозад. Дар асоси он имконияти баррасии арбитражии баҳсҳо, доираи ваколатҳои арбитрҳо, ҳолатҳое, ки ба шартҳои эътироф ва иҷрои ҳалномаҳои арбитражӣ таъсир мерасонанд, муайян карда мешаванд. Дар робита ба ин, созишномаи арбитражӣ ҳамчун категорияи ҳуқуқӣ чӣ дар Тоҷикистон ва чӣ дар хориҷи кишвар ҳамеша диққати олимонро ба худ ҷалб намудааст. Новобаста аз кам набудани таҳқиқотҳо дар ин мавзӯъ то имрӯз он мубрамияти худро гум накардааст.

Бояд тазаккур дод, ки гуногунии амалияи арбитражҳои байналмилалии тиҷоратӣ аз ҳолати ҷой надоштани ақидаи ягона дар байни мутахассисони соҳаи ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ аз рӯи чунин ҷанбаҳои муҳими мавзӯи таҳқиқшаванда, ба монанди: доираи созишномаи арбитражӣ, ҳолатҳое, ки ба беэътибор донистани он оварда мерасонанд ва шартҳои ҳатмии паҳн гардидани он нисбати шахсони сеюм шаҳодат медиҳад. Дар рисолаи мазкур таҳлил ва ҷамъбаст

намудани таҷрибаи арбитражӣ оид ба масъалаҳои баҳсӣ ҷиҳати муайян кардани роҳҳои ҳалли онҳо ва таҳияи пешниҳодҳо роҷеъ ба такмили низоми марбутаи санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ ва миллӣ заминаи мустаҳкам фароҳам меорад.

Бо назардошти афзоиши рақобати воситаҳои алтернативии ҳалли баҳсҳо ва рушди воситаҳои алоқаи электронӣ дар робита бо арбитражи байналмилалии тиҷоратӣ, омӯзиши ақидаи арбитражи «виртуалӣ» ва мувофиқати онро ба қонунгузорӣ, амалияи арбитражӣ ва доктринаи ҳуқуқӣ амали саривақтӣ дониста мешавад. Чунин таҳқиқоти илмӣ дар ҶТ бори аввал гузаронида мешавад.

Натиҷаҳои таҳқиқот дар 10 мақолаҳои илмӣ инъикос гардидааст, ки 8-тои онҳо дар маҷаллаҳои аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсиядодашуда ва 2-тоаш дар нашрияҳои дигар ба табъ расидаанд.

Дар хулоса бояд қайд намоям, ки диссертатсия пешниҳодгардида якчанд маротиба дар ҷаласаи шуъбаи ҳуқуқи хусусии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон муҳокима карда шуда, эродҳои аз ҷониби ходимони илмии шуъба додашуда, бартараф карда шуда, вобаста ба ин маълумотномаҳои дахлдор пешниҳод гардидаанд. Дар натиҷа хулоса дода шуд, ки диссертатсияи пешниҳодгардида дуруст тартиб дода шуда, мазмуни он ба ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи гражданӣ, ҳуқуқи соҳибкорӣ, ҳуқуқи оилавӣ, ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ мутобиқат менамояд.

Ташаккур ба диққаттатон!

Раисикунанда: Ташаккури зиёд. Чи гуна саволҳо ба диссертант дода мешавад? Саволҳо пешниҳод нагардиданд.

Раисикунанда, сухан ба академик Маҳмудзода М.А. дода мешавад. Академик Маҳмудзода М.А. дар баромади худ қайд намуд, ки бо хулосаи унвонҷӯ оид ба такмили рисола бо назардошти эродҳои пешниҳодгардида шинос шудааст. Унвонҷӯ дар ҳақиқат эродҳои ходимони шуъбаро ба назар гирифта, рисоларо такмил додааст. Аз ин рӯ, рисола барои пешниҳод намудан ба ҳимоя омода гардидааст ва ба ихтисоси 12.00.03 – Ҳуқуқи гражданӣ, ҳуқуқи соҳибкорӣ, ҳуқуқи оилавӣ, ҳуқуқи байналмилалии хусусӣ мутобиқат менамояд.

Раисикунанда, сухан ба роҳбари илмӣ Бобоҷонзода И.Ҳ. дода мешавад. Унвонҷӯ таҳти роҳбарии ман дар мавзӯи "Созишномаи арбитражӣ: масъалаҳои назария ва таҷриба" таҳқиқот гузаронида, дар натиҷа зиёда аз 10 мақолаҳои илмӣ ба табъ расонида, дар якчанд конференсияҳои байналмилаливу ҷумҳуриявӣ вобаста ба мавзуи таҳқиқот бо маърӯзаҳо баромад кардааст.

Эродҳои аз ҷониби ӯ ва ходимони шуъба гирифташуда пурра ба назар гирифта шуда, диссертатсияи пешниҳодгардида аз ҷониби унвонҷӯ такмил дода шудааст. Бинобар ин, таклиф карда мешавад, ки диссертатсияи пешниҳодгардида барои ҳимоя намудан иҷозат дода шавад.

Бинобар асосҳои овардашуда, дар ҷаласаи шуъбаи ҳуқуқи хусусии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон,

ҚАРОР КАРДА ШУД:

1. Диссертатсияи унвонҷӯи дараҷаи илмии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ Абдуллозода Зебонисо Файзулло дар мавзӯи "Созишномаи арбитражӣ: масъалаҳои назария ва таҷриба" кори илмӣ-тахассусии анҷомёфта буда, ба талаботи муқарраргардида пурра ҷавобгӯ ва барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ бо ихтисоси 12.00.03 - Ҳуқуқи гражданӣ; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ ва ҳуқуқи хусусии байналмилалӣ сазовор аст.

2. Диссертатсияи унвонҷӯи дараҷаи илмӣ Абдуллозода Зебонисо Файзулло дар мавзӯи "Созишномаи арбитражӣ: масъалаҳои назария ва таҷриба" барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ бо ихтисоси 12.00.03 - Ҳуқуқи гражданӣ; ҳуқуқи соҳибкорӣ; ҳуқуқи оилавӣ ва ҳуқуқи хусусии байналмилалӣ тавсия карда шавад.

Хулосаи мазкур дар ҷаласаи шуъбаи ҳуқуқи хусусии Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон қабул карда шудааст.

Ба овоз монда мешавад: "тарафдор – 6 нафар, зид – нест, бетараф - нест, хулоса якдилона қабул карда шуд.

Раисикунанда:
Мудири шуъбаи ҳуқуқи хусусии
Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ
ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон,
номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ А. Абдуҷалилов

Котиби ҷаласа:
Лаборанти калони шуъбаи ҳуқуқи хусусии
Институти фалсафа, сиёсатшиносӣ
ва ҳуқуқи ба номи А.Баҳоваддинови
Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон К. Раҳимова

Имзоҳои А. Абдуҷалилов
ва К. Раҳимова-ро тасдиқ мекунам:
Нозири калони шуъбаи кадрҳои
ИФСҲ-и АМИТ Х. Шозедов

КАДРХО
ОТДЕЛ
КАДРОВ